Ortopedingenjören viktig kugge i rehabiliteringsarbetet

Läkarna mest positiva till samarbetet över yrkesgränserna

Ortopedingenjörens kunskaper borde tas tillvara mycket mer än vad som görs idag.

Det menar ortopedingenjör Daniel Gustafsson som är en av initiativtagarna till ett projekt vid länssjukhuset Ryhov i Jönköping. Han ingår nu som en part i lagarbetet kring patienten.

Mest positiva till samarbetet är läkarna.

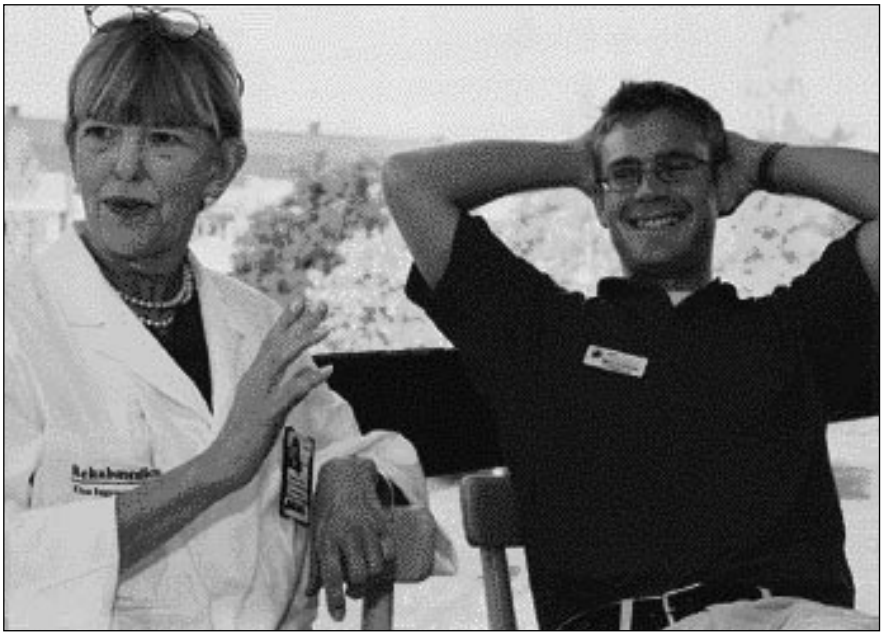

FOTO: BENGT ARNE IGNELL/REDAKTA

Ortopedingenjörens kunskaper behövs i lagarbetet kring patienten. Det är läkaren Elsa Ingesson Swahn vid Ryhovs rehabiliteringsklinik i Jönköping och ortopedingenjören Daniel Gustafsson rörande överens om.

– Vi har fått in en ny familjemedlem i laget. Tack vare ortopedingenjören får vi fram de modernaste produkterna hos oss. Vi kan föra en dialog på plats tillsammans med patienten om behovet av tekniska hjälpmedel.

Elsa Ingesson Swahn är verksamhetschef och överläkare vid rehabiliteringsmedicinska kliniken på Ryhov. Hon talar entusiastiskt om projektet som pågår vid kliniken. Syftet är att ta reda på om ortopedingenjörerna kan tillföra kommun- och landstingsdriven rehabilitering ny kunskap.

Här, på denna klinik, vårdas skadade och sjuka patienter mellan 17 och 65 år. De flesta kommer hit över dagen, men det finns också tolv platser för dygnsvård. Hit kommer patienter för att få hjälp med att hitta tillbaka till ett nytt liv efter en skada eller sjukdom.

Fyra olika lag

På kliniken finns fyra olika rehabiliteringsteam. Ett lag arbetar med svår smärtproblematik, ett annat med ryggmärgsskadade. Det tredje teamet är inriktat mot människor som har hjärnskador, mest förvärvade sådana, och ett fjärde arbetar med patienter som tidigare i sitt liv haft polio.

– Våra patienter vill ha ett värdigt liv. De vill lära sig gå normalt igen, de vill att allt ska se riktigt ut. Hjälpmedlen ska inte vara halvbra, utan bra. Här har ortopedingenjörerna en stor funktion att fylla, betonar Elsa Ingesson Swahn.

En traditionell ortopedingenjör arbetar främst med viss produktion av hjälpmedel och med att tillverka proteser när någon kroppsdel saknas. De provar också ut ortoser när delar av kroppen behöver ett yttre stöd, som till exempel när en rygg eller ett knä smärtar. Ofta är ingenjörerna placerade på en teknisk avdelning, skilda från övriga yrkesgrupper. De deltar inte själva i vårdarbetet.

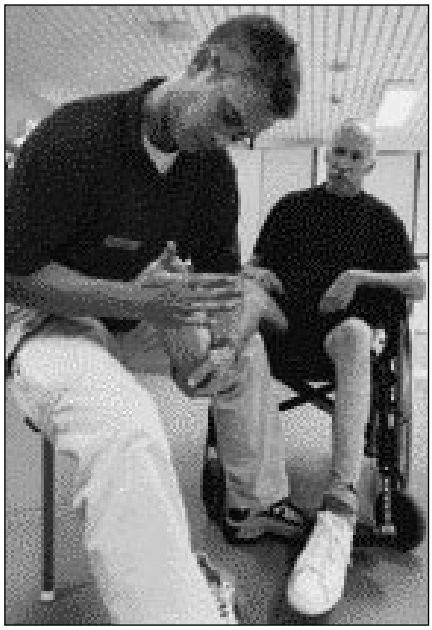

FOTO: BENGT ARNE IGNELL/REDAKTA

– Det är bra att vi får direktkontakt med patienterna, tycker Daniel Gustafsson.

»Yrket lite bortglömt»

Detta vill Daniel Gustafsson ändra på. Han driver projektet tillsammans med företaget Team Ortopedteknik i Jönköping och är en av Sveriges förhållandevis få ortopedingenjörer. Det finns knappt 300 aktiva inom yrkeskåren i Sverige.

– Yrket är speciellt på det viset, lite bortglömt, säger han.

Vi möts i kafferummet på kliniken. Huset är nybyggt, solen strålar in genom stora fönster. Nyligen var drottning Silvia här och invigde lokalerna. Personal skyndar fram i korridoren utanför.

Daniel Gustafsson utexaminerades för ett par år sedan från den treåriga utbildningen i Jönköping, den enda som finns i landet. De medicinska och tekniska ämnena dominerar numera. Tidigare var utbildningen mer inriktad mot hantverk, men på senare år har den blivit mer teoretisk.

– Vi vill ha en mer konsultativ roll och vet att vi kan tillföra något utan att

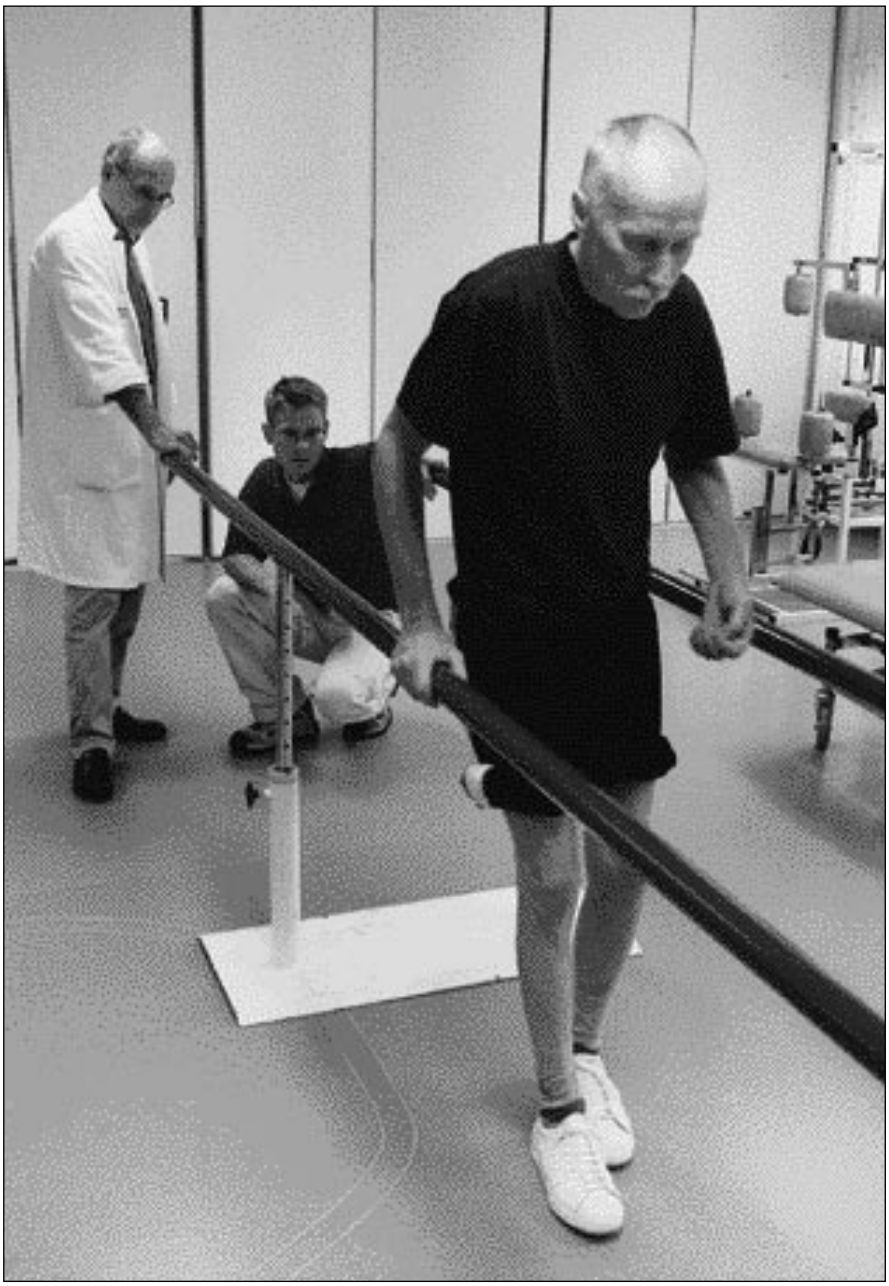

FOTO: BENGT ARNE IGNELL/REDAKTA

Lars-Ove Ernst drabbades av stroke på sin 50-årsdag den 3 september i år. Han får hjälp av bland annat ortopedingenjör Daniel Gustafsson med att komma tillbaka till ett så bra liv som möjligt. – Nu tänker man mer på träning och inte så mycket på sjukdomen, säger Lars-Ove Ernst. Med på bilden är också överläkare Björn Börsbo.

det behöver resultera i en protes eller en ortos.

En stor vinst med att samarbeta med arbetsterapeuter, sjukgymnaster, läkare, patienter och anhöriga är att yrkesgrupperna kan tala direkt med varandra, menar Daniel Gustafsson.

– Det speciella med oss är att vi är ingenjörer i botten. Det tillför ny kompetens.

Daniel tar en klunk ur kaffekoppen och ger ett exempel:

– Vi hade en man här, han hade ett operationsärr på magen och det ville inte läka. Kanske rev han sig på natten, vi var inte säkra. Jag tillverkade en liten plastkupa som vi tejpade runt såret och det blev direkt stora förbättringar. Just där tror jag vi har mycket att komma med. Vi har möjlighet att tillverka hjälpmedel, men kan också fundera i vidare banor när vi har direktkontakt med patienterna. Det är annars lätt att fastna i produkter som är färdigproducerade, istället för att tänka i nya banor.

Han pekar på psykologiska och sociala dimensioner i framställningen av nya produkter.

– Vi försöker tänka lite bredare och ta hänsyn till andra faktorer. Patienten tycker kanske det är viktigt att ett stöd eller en protes inte syns utanpå kläderna. Att få fram sådana synpunkter kan ta tid, det är inte det första man säger till en människa. Därför är det bra om ortopedingenjören som ska tillverka hjälpmedlet får direktkontakt med patienten.

Daniel Gustafsson arbetar mest i postpolioteamet. Där träffar han alla patienter och skriver ett ortopedtekniskt utlåtande om hjälpmedlets syfte och dess biomekaniska motivering till patientjournalen.

Dessutom deltar han i teamkonferenser, gör analyser och diskuterar olika problem och lösningar med patienterna och övrig vårdpersonal.

Han är också med i de andra rehabiliteringsgrupperna när behovet av hans kunnande finns.

»Rena guldprojektet»

Läkaren Elsa Ingesson Swahn tror att det inom några år kommer att finnas en hel del ortopedingenjörer knutna till olika rehabiliteringskliniker i landet.

– Det här är rena guldprojektet. Jag lär mig nya saker genom att lyssna på Daniels samtal med patienterna.

– Projektet har varit gynnsamt redan från början. Vi har vant oss vid att ha en ortopedingenjör med i laget. Det skulle vara svårt att vara utan honom nu, konstaterar Elsa Ingesson Swahn.

Hon remitterar då och då patienter till Daniel Gustafsson, han analyserar frågeställningen och lämnar svar.

– Jag kommer in tidigt i rehabiliteringen och det är ovanligt. Det är otroligt viktigt att diskutera patienten med andra yrkesgrupper, påpekar Daniel Gustafsson.

Han har nyligen genomfört en enkät för att ta reda på vad de övriga anställda tycker om att ha en ortopedingenjör med i lagarbetet. Kan till exempel konkurrens uppstå mellan de anställda, som mellan ortopedingenjören och arbetsterapeuterna?

Läkarna mest nöjda

Nej, enkäten visar inte på några sådana farhågor. Nio sjuksköterskor, nio arbetsterapeuter, nio sjukgymnaster och fyra läkare har besvarat enkäten och de postiva svaren överväger. Läkarna är mest nöjda. En läkare skriver till exempel så här i enkäten:

»Det är bra med ett ökat samarbete mellan yrkesgrupper. Man har olika kompetensprofiler och kan hjälpas åt att se patienten och dennes möjligheter/problem ur olika synvinklar.»

Det nya sättet att arbeta prövas främst vid rehabiliteringsmedicinska kliniken vid Ryhov, men även i den kommunala rehabiliteringen i Jönköping och grannkommunen Vaggeryd.

I mars nästa år avslutas projektet och efter utvärdering ska erfarenheterna spridas över landet, är tanken.

Eva Bergstedt/redakta